

Odlukama Trećeg zasjedanja ZAVNOH-a završen je osnovni proces konstituiranja državnosti Hrvatske kao federalne države članice nove Jugoslavije. ZAVNOH je na Trećem zasjedanju utvrdio svojim ustavnim aktima suverenitet i normativno izrazio rješenje nacionalnog pitanja u Hrvatskoj, odbacujući i stari jugoslavenski unitarizam i ustaški separatizam

Po treći put ZAVNOH se sastao u Topuskom u noći između 8. i 9. svibnja 1944. godine. Zasjedanje je otvorio predsjednik Izvršnog odbora ZAVNOH-a Vladimir Nazor. Zasjedanju je prisustvovalo 105 vijećnika iz svih krajeva Hrvatske. Vijećnik Stanko Škare iscrpno je izvjestio plenum o radu predstavnika Hrvatske na Drugom zasjedanju AVNOJ-a, istakavši da je u Predsjedništvo AVNOJ-a od njegova 64 člana - izabrano 19 vijećnika iz Hrvatske. Škare je u svom izvještaju spomenuo i činjenicu da je odmah nakon završetka zasjedanja u Jajcu delegacija Hrvatske pozvana na razgovor kod Tita. U tom razgovoru Tito je, među ostalim, izjavio da je „ponosan što je on sin hrvatskog naroda“, apelirajući posebno na punu slogu i jedinstvo hrvatskog i srpskog naroda u Hrvatskoj.

Andrija Hebrang, tadašnji sekretar CK KPH, izvjestio je potom vijećnike o političkoj situaciji, s posebnim osvrtom na politički odjek koji su odluke Drugog zasjedanja AVNOJ-a izazvale u zemlji i savezničkom inozemstvu. Nakon rasprave, dr. Pavle Gregorić, pročitao je vijećnicima pripremljene prijedloge četiriju ustavnih odluka, koje je Vijeće jednoglasno i s velikim odobravanjem prihvatilo. To su bili ovi ustavni akti Trećeg zasjedanja: 1. Odluka o odobrenju rada predstavnika Hrvatske na Drugom zasjedanju AVNOJ-a; 2. Odluka o ZAVNOH-u kao

vrhovnom zakonodavnom i izvršnom narodnom predstavničkom tijelu i najvišem organu državne vlasti demokratske Hrvatske; 3. Deklaracija o osnovnim pravima naroda i građana demokratske Hrvatske i 4. Odluka o ustrojstvu i poslovanju narodnooslobodilačkih odbora i narodnooslobodilačkih skupština Federalne Države Hrvatske.

Vijećnici su na kraju zasjedanja izabrali Predsjedništvo ZAVNOH-a. Za predsjednika je izabran pjesnik Vladimir Nazor, dotadašnji predsjednik Izvršnog odbora. Za potpredsjednike su izabrani: Andrija Hebrang, predstavnik Komunističke partije, Franjo Gaži, predstavnik Izvršnog odbora HSS i dr. Rade Pribičević, predstavnik Srba u Hrvatskoj. Tajnik je dr. Pavle Gregorić, zamjenici tajnika su Stjepan Prvčić i Dušan Čalić, a izabrana su još 24 člana plenuma, tako da je novoizabrano Predsjedništvo brojilo ukupno 31 člana.

Uz pozdravni telegram maršalu Titu, predsjednik Vladimir Nazor zaključio je povijesno Treće zasjedanje ZAVNOH-a u 5 sati ujutro 9. svibnja ovim riječima: „Danas smo radili na političkom učvršćavanju Hrvatske, ali će se, možda, već iduće naše zasjedanje baviti rekonstrukcijom materijalnih uvjeta života. Sve teče svojim tokom. Borci koji su ispred prodirućeg neprijatelja morali i razarati, prometnut će se u graditelje. Zahvaljujem vam na današnjem radu i pozdravljam vas na rastanku uz poklik: Fašizam umire, sloboda se rađa!“

Treće zasjedanje ZAVNOH-a dovršilo je u osnovi proces konstituiranja državnosti Hrvatske kao federalne jedinice DFJ. Hrvatska je u to vrijeme imala izgrađenu gotovo cjelovitu organizaciju nove i revolucionarne državne vlasti, na čelu sa ZAVNOH-om, kao svojim državnim saborom, tajništvom i svojim vrhovnim sudom. ZAVNOH je na Trećem zasjedanju utvrdio svojim uatavnim aktima suverenitet i normativno izrazio rješenje nacionalnog pitanja u Hrvatskoj, odbacujući i stari jugoslavenski unitarizam i ustaški separatizam.

Odluka o ZAVNOH-u kao vrhovnom zakonodavnom i predstavničkom tijelu stvorila je novu organizaciju vrhovne državne vlasti federalne Hrvatske, po uzoru na privremenu organizaciju savezne države kakvu je propisao AVNOJ na svom Drugom zasjedanju. Plenum ZAVNOH-a postao je sada vrhovni zakonodavni i izvršni organ vlasti Federalne Hrvatske. Drugi po rangu ustavni organ bilo je Predsjedništvo ZAVNOH-a. Sve do osnivanja Narodne vlade Hrvatske (u Splitu, 14. travnja 1945. godine), Predsjedništvo je bilo ovlašteno da djeluje i kao vrhovna izvršna vlast.

B. M.

